

GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG YÊU NƯỚC CHO HỌC SINH QUA HỆ THỐNG DI TÍCH LỊCH SỬ CÁCH MẠNG Ở THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG

EDUCATING STUDENTS ON PATRIOTISM THROUGH THE SYSTEM OF REVOLUTIONARY HISTORICAL RELICS IN DANANG CITY

Vương Thị Bích Thủy

Trường Đại học Sư phạm – Đại học Đà Nẵng

Email: vthuyspdn@gmail.com

TÓM TẮT

Yêu nước là truyền thống quý báu của dân tộc Việt Nam, truyền thống ấy kết tinh sâu sắc ở các di tích lịch sử cách mạng. Thành phố Đà Nẵng hiện có 30 di tích lịch sử cách mạng. Mỗi di tích ghi dấu những sự kiện lịch sử riêng, nhưng tựu trung lại hệ thống di tích đều bao quát và phản ánh những nội dung cơ bản về truyền thống yêu nước Việt Nam. Hệ thống di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng có giá trị to lớn về nhiều mặt. Đây là những minh chứng sống động giúp chúng ta truyền dạy cho thế hệ trẻ hôm nay và mai sau những bài học đạo đức, học làm người, những bài học về lịch sử đấu tranh bảo vệ Tổ quốc. Qua đó giúp các em nhận thức được giá trị của độc lập, tự do; biết trân trọng, tự hào về truyền thống yêu nước và đóng góp sức lực của mình vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Từ khóa: cách mạng; truyền thống yêu nước; giáo dục truyền thống yêu nước; di tích lịch sử cách mạng; thành phố Đà Nẵng;

ABSTRACT

Patriotism is a highly valuable tradition of the Vietnamese nation which is expressed through the revolutionary historical relics. There are about 30 revolutionary historical relics in Da Nang city. Each of them indicates a special historical event, but the whole system embraces and reflects the basic content of Vietnamese people's patriotism. This is the lively evidence helping to teach the young generation lessons about morality, personality and the history of fighting in defence of the fatherland. Thereby, students can be aware of the value of independence, freedom, be proud of the patriotic tradition and contribute to the cause of building and protecting the country.

Key words: revolution; patriotic tradition; educating the patriotic tradition; revolutionary historical relics; Da Nang city.

1. Đặt vấn đề

Truyền thống yêu nước là tài sản tinh thần quý báu của dân tộc ta; truyền thống đó được trao truyền qua các thế hệ và ghi dấu vào hệ thống di tích lịch sử ở các địa phương trong cả nước. Thành phố Đà Nẵng có một hệ thống di tích lịch sử cách mạng phong phú, ghi dấu những chiến công oanh liệt mà trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược nhân dân thành phố đã trải qua. Các di tích lịch sử có giá trị to lớn về nhiều mặt, gợi nhắc chúng ta sống ở hiện tại không được quên quá khứ. Vì lẽ đó, việc nghiên cứu giá trị của các di tích lịch sử cách mạng để vận dụng vào giáo dục truyền thống yêu nước cho học sinh phổ thông ở thành phố Đà Nẵng là việc làm có ý

nghĩa quan trọng và cần thiết.

2. Nội dung

2.1. Hệ thống di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng

2.1.1. Quan niệm và phân loại di tích lịch sử

Trong tiến trình phát triển lịch sử, con người đã sáng tạo ra những sản phẩm vật chất và văn hóa tinh thần đặc trưng cho thời đại của mình; những sản phẩm đó từ trong quá khứ được lưu lại đến ngày nay được gọi là di tích. Di tích là một phạm trù có nội dung rộng. Từ điển Tiếng Việt giải thích “Di tích là dấu vết của quá khứ còn lưu lại trong lòng đất hoặc trên mặt đất có ý nghĩa về mặt văn hóa và lịch sử” [5]. Di tích gồm có những hiện vật

như nhà cửa, hầm hào, thành quách, y phục, công cụ lao động... *Di tích là những di sản vật chất quý báu, là một thành tố quan trọng của môi trường xã hội, là thông điệp của quá khứ gửi lại cho các thế hệ mai sau và có năng lực trường tồn.*

Hệ thống di tích Việt Nam được phân thành nhiều loại hình cơ bản là di tích lịch sử; di tích kiến trúc nghệ thuật; di tích khảo cổ...[3]. Theo cách phân loại này di tích lịch sử là bộ phận đầu tiên trong hệ thống di tích và có vai trò vô cùng quan trọng đối với sự phát triển của quốc gia, dân tộc. Hiện nay các nhà nghiên cứu về lịch sử vẫn còn nhiều ý kiến khác nhau trong quan niệm về di tích lịch sử. Tuy nhiên, về cơ bản các quan niệm đó đều thống nhất khi cho rằng, *di tích lịch sử là những dấu vết của quá khứ còn lưu lại đến ngày nay, phản ánh những hoạt động diễn ra trong đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội của con người qua các thời đại.* Di tích lịch sử là một thành tố quan trọng thuộc về môi trường văn hóa xã hội, đó là bằng chứng vật chất có ý nghĩa quan trọng, là thông điệp của quá khứ truyền lại cho các thế hệ mai sau về lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc.

Di tích lịch sử rất đa dạng, phong phú và được phân thành nhiều nhóm, được phân cấp quản lý theo nhiều cấp độ khác nhau. Đó là nguồn sử liệu trực tiếp có giá trị to lớn, có ý nghĩa nhiều mặt đối với cuộc sống của con người và sự phát triển xã hội như: truyền bá kiến thức khoa học, tìm hiểu nghiên cứu lịch sử, giáo dục truyền thống, tham quan du lịch... Việc nghiên cứu, tìm hiểu về di tích lịch sử sẽ giúp cho chúng ta nhận thức, đánh giá quá khứ lịch sử một cách đầy đủ và đúng đắn; giúp chúng ta biết được cội nguồn của dân tộc mình, hiểu về truyền thống lịch sử, về đặc trưng văn hoá của đất nước và do đó có tác động quan trọng đến việc hình thành nhân cách con người Việt Nam hiện đại.

Di tích lịch sử đấu tranh cách mạng và kháng chiến là một bộ phận quan trọng cấu thành hệ thống di tích lịch sử - văn hoá. Đó là những công trình gắn với những không gian vật chất cụ thể, những địa điểm gắn với những sự kiện lịch sử

qua các giai đoạn cách mạng Việt Nam. Những công trình đó do nhân dân ta xây dựng nên để lưu dấu những sự kiện, những mốc lịch sử quan trọng, lưu niệm những nhân vật lịch sử qua các thời kỳ cách mạng (như thành quách, lăng mộ, đền, tượng đài, các văn bia, địa đạo, hầm bí mật, nghĩa trang liệt sỹ...). Hệ thống di tích lịch sử cách mạng và kháng chiến là nguồn tư liệu quý báu, là minh chứng sống động về lịch sử đấu tranh xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong quá khứ của dân tộc ta. Vì vậy, bảo tồn và phát huy giá trị của các di tích lịch sử cách mạng là giữ gìn, tôn trọng những di sản quá khứ tốt đẹp của các thế hệ cha ông đi trước đã đóng góp trí tuệ, mồ hôi, xương máu vun đắp, xây dựng giang sơn đất nước qua các giai đoạn lịch sử. Đó là trách nhiệm, là nghĩa vụ của mỗi người Việt Nam trong việc thực hiện đạo lý “uống nước nhớ nguồn” của dân tộc.

2.1.2. Khái quát về di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng và giá trị của nó

Đà Nẵng là thành phố lớn nhất miền Trung Việt Nam, nằm giữa ba di sản văn hoá của thế giới là phố cổ Hội An, khu đền tháp Mỹ Sơn và cố đô Huế. Thành phố Đà Nẵng được nhân dân cả nước và bạn bè quốc tế biết đến không chỉ nơi đây là trung tâm của vùng kinh tế trọng điểm miền Trung - Tây Nguyên, là cửa ngõ quan trọng của hành lang kinh tế Đông Tây, nơi có vị trí địa - chính trị chiến lược quan trọng với nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú, mà Đà Nẵng còn được biết đến là một vùng đất có bề dày lịch sử, văn hóa lâu đời và truyền thống yêu nước đấu tranh cách mạng vẻ vang. Truyền thống đó được lưu dấu qua hệ thống các di tích lịch sử cách mạng nằm trải khắp trong lòng thành phố.

Thành phố Đà Nẵng có một hệ thống di tích lịch sử cách mạng đa dạng, phong phú. Các di tích lịch sử đó đã gắn liền với quá trình đấu tranh cách mạng của nhân dân cả nước nói chung và nhân dân Quảng Nam – Đà Nẵng nói riêng trong các cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc, bảo vệ Tổ quốc. Trong số 55 di tích đã được xếp hạng (cấp Quốc gia và cấp thành phố) và 53 danh mục di tích đã được đăng ký bảo vệ, thành phố Đà Nẵng hiện có

khoảng 30 di tích lịch sử cách mạng [1]; bao gồm hệ thống các hầm hào, chiến khu, công sự, tượng đài, đình, nhà thờ, nghĩa trang liệt sỹ... Các di tích này nằm trải khắp trong thành phố như: thành Điện Hải, Nghĩa trũng Hòa Vang và Phước Minh, Trường Cự Tùng, Đình Cẩm Toại, Tòa đốc ký thành phố, Đài tưởng niệm vụ thảm sát Giáng Đông, nhà lưu niệm Mẹ Nhu và bầy dưng sỹ Thanh Khê, căn cứ K20, nhà thờ tộc Đặng, nhà thờ tộc Huỳnh, đình Trúc Bàu, căn cứ Huyện ủy Hòa Vang, các nghĩa trang liệt sỹ...

Hệ thống di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng gồm nhiều di tích ghi dấu các sự kiện khác nhau. Mỗi di tích ấy đều chứa đựng trong mình nó những giá trị lịch sử, văn hóa sâu sắc mà ngày nay chúng ta cần phải nghiên cứu, bảo vệ và phát huy các giá trị ấy nhằm giáo dục truyền thống yêu nước cho các thế hệ đi sau. Những di tích ấy không chỉ giúp cho thế hệ trẻ ngày nay có nhận thức đúng đắn về lịch sử đấu tranh giải phóng Đà Nẵng trước đây, mà còn góp phần làm tăng thêm lòng yêu nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc, từ đó tiếp tục phát huy truyền thống, đạo lý tốt đẹp “uống nước nhớ nguồn” “ăn quả nhớ kẻ trồng cây” vào quá trình xây dựng, phát triển thành phố Đà Nẵng ngày nay.

Di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng là những chứng tích phản ánh, tái hiện lại phần nào lịch sử đấu tranh cách mạng hào hùng của Đảng bộ, chính quyền và nhân dân thành phố Đà Nẵng. Các di tích ấy đã góp thêm những bằng chứng quý giá, ghi thêm những chiến công vào trong những trang sử hào hùng của dân tộc ta. Nhờ có sự hiện diện của các di tích lịch sử này, thành phố Đà Nẵng được nhân dân cả nước và thế giới biết đến là nơi giàu truyền thống đấu tranh cách mạng, là một trong những địa phương đi đầu trong kháng chiến chống thực dân đế quốc xâm lược. Những giá trị cao quý ấy sẽ trường tồn mãi mãi với thời gian và có tác dụng giáo dục sâu sắc đối với thế hệ trẻ hôm nay.

2.2. Giáo dục truyền thống yêu nước cho học sinh qua hệ thống các di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng

2.2.1. Về nội dung giáo dục

Truyền thống là những giá trị tốt đẹp của các dân tộc được hình thành từ lâu đời và có sức sống trường tồn trong lịch sử. Truyền thống yêu nước là tài sản tinh thần quý báu của dân tộc Việt Nam, truyền thống đó được trao truyền qua các thế hệ và ghi dấu vào hệ thống di tích lịch sử cách mạng ở các địa phương. Các di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng đã gắn liền với quá trình đấu tranh cách mạng của nhân dân cả nước nói chung và nhân dân Quảng Nam – Đà Nẵng nói riêng dưới sự lãnh đạo của Đảng trong các cuộc đấu tranh chống kẻ thù xâm lược. Đó là những địa chỉ vàng kết tinh truyền thống yêu nước của nhân dân Quảng Nam - Đà Nẵng. Đây cũng chính là minh chứng sống động giúp chúng ta truyền dạy cho thế hệ trẻ hôm nay và mai sau những bài học đạo đức, học làm người, những bài học về lịch sử đấu tranh xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Mỗi di tích lịch sử ở thành phố Đà Nẵng mang một dấu ấn riêng, lưu giữ, ghi dấu những sự kiện lịch sử khác nhau, nhưng tựu trung lại hệ thống di tích đó đều bao quát và phản ánh những nội dung cơ bản về chủ nghĩa yêu nước và chủ nghĩa anh hùng cách mạng Việt Nam. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi không thể trình bày đầy đủ nội dung, ý nghĩa giáo dục của tất cả các di tích lịch sử cách mạng trên địa bàn thành phố Đà Nẵng. Qua một số tài liệu nghiên cứu [1], [6], bước đầu chúng tôi phân thành bốn nhóm di tích lịch sử gắn với bốn nội dung giáo dục truyền thống yêu nước như sau:

- Thứ nhất, nhóm di tích thể hiện tinh thần yêu nước kiên trung, bền bỉ, anh dũng bất khuất của phụ nữ thành phố Đà Nẵng, mà tiêu biểu nhất trong số đó là di tích về Nhà lưu niệm Mẹ Nhu và bầy dưng sỹ Thanh Khê. Di tích này giúp chúng ta giáo dục cho học sinh về lòng yêu nước, tinh thần chiến đấu bền bỉ, kiên cường của Mẹ Nhu và các dưng sỹ Thanh Khê đã anh dũng hy sinh vì sự nghiệp đấu tranh giải phóng quê hương Đà Nẵng.

- Thứ hai, nhóm di tích thể hiện tình đoàn kết gắn bó quân dân bền chặt trong quá trình đấu tranh chống giặc ngoại xâm, tiêu biểu là khu Di

tích lịch sử K20. Đây là minh chứng phản ánh tinh thần yêu nước, tình quân dân gắn bó của nhân dân vùng Đa Mạn – Mỹ Thị đã kiên cường bám trụ trên mảnh đất chôn nhau cắt rốn của mình.

- *Thứ ba, nhóm di tích về vai trò tổ chức, lãnh đạo cách mạng của Đảng ủy địa phương.* Sự hiện diện của *Khu căn cứ huyện ủy Hòa Vang* - một trong những cái nôi của cách mạng Quảng Nam - Đà Nẵng trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước - giúp cho thế hệ trẻ thành phố Đà Nẵng hiểu được tấm lòng kiên trung của nhân dân đối với Đảng và sự công hiến, hy sinh của các thế hệ quân dân Đà Nẵng trong quá khứ đấu tranh bảo vệ thành phố anh hùng.

- *Thứ tư, nhóm di tích về tội ác của đế quốc xâm lược, tiêu biểu là *Chứng tích tội ác Giáng Đông* và *Đình Trúc Bàu*.* Đến thăm di tích này học sinh thấy được tội ác của bọn đế quốc xâm lược đối với nhân dân ta, từ đó khơi dậy trong các em lòng yêu nước, lòng căm thù giặc, tinh thần quả cảm, quyết tâm chiến đấu hy sinh bảo vệ Tổ Quốc. *Đình Trúc Bàu* vừa là một di tích lịch sử cách mạng, vừa là nơi thờ cúng, những anh hùng, liệt sĩ đã chiến đấu, hy sinh vì sự nghiệp đấu tranh giải phóng quê hương đất nước. Đó là những biểu hiện cao đẹp của truyền thống yêu nước Việt Nam.

Bài học lịch sử để lại qua hệ thống di tích lịch sử cách mạng ở thành phố Đà Nẵng là bài học về quyền tự quyết dân tộc, về sức mạnh đoàn kết toàn dân, sức mạnh đó bắt nguồn từ lòng yêu nước, từ ý chí độc lập tự cường dân tộc. Đó còn là tình yêu thương đồng bào, là lòng dũng cảm, tinh thần tự lực, vượt qua khó khăn, gian khổ; niềm tin mãnh liệt của nhân dân vào sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng, vào thắng lợi của cách mạng. Từ các di tích này học sinh nhận thức được giá trị của độc lập, tự do; biết tự hào về truyền thống yêu nước và đấu tranh cách mạng của nhân dân địa phương, và nhất là việc ý thức sâu sắc về trách nhiệm, nghĩa vụ của người dân đối với độc lập, chủ quyền của quốc gia dân tộc và tinh thần sẵn sàng chiến đấu, hy sinh quên mình vì độc lập tự do của Tổ quốc.

2.2.2. Về hình thức và phương pháp giáo dục

Giáo dục truyền thống yêu nước cho học sinh qua hệ thống di tích lịch sử cách mạng là việc làm cần thiết hiện nay. Tùy theo đặc điểm, điều kiện của từng trường mà chúng ta lựa chọn các hình thức và phương pháp giáo dục phù hợp. Theo chúng tôi, có thể lựa chọn kết hợp các phương pháp và hình thức giáo dục sau đây:

Thứ nhất, cần tích hợp, lồng ghép truyền thống yêu nước vào nội dung, chương trình giảng dạy các môn học Lịch sử, Văn học, Đạo đức, Giáo dục công dân trong nhà trường. Tiếp tục đưa kiến thức lịch sử địa phương vào giảng dạy trong môn Lịch sử sẽ giúp cho học sinh hiểu biết một cách đầy đủ về nơi các em sinh ra và lớn lên, từ đó giáo dục cho các em tình yêu và niềm tự hào về quê hương đất nước. Cần chú trọng hơn nữa vai trò của môn Đạo đức, Giáo dục công dân trong trường phổ thông. Trong chương trình giảng dạy các môn học này giáo viên cần chú trọng đổi mới phương pháp giảng dạy, bớt thuyết giảng, tăng cường liên hệ thực tế và tổ chức các tiết học ngoại khóa. Nhà trường nên đầu tư xây dựng phòng truyền thống và tổ chức cho học sinh xem phim tư liệu để giúp các em có thêm hiểu biết về lịch sử đấu tranh cách mạng của quê hương, đất nước.

Thứ hai, tổ chức các hoạt động ngoài giờ lên lớp, cho học sinh đi dã ngoại, tham quan, tìm hiểu, nghiên cứu về các di tích lịch sử cách mạng. Các di tích này nằm không xa trung tâm thành phố nên việc tổ chức cho học sinh đi tham quan cũng thuận lợi và ít tốn kém. Trong khi đi tham quan, cần tạo điều kiện cho học sinh nghe thuyết minh về những diễn biến, sự kiện, nhân vật lịch sử liên quan đến di tích. Sau mỗi chuyến tham quan, giáo viên phụ trách cần hướng dẫn cho học sinh viết bài thu hoạch trình bày những cảm xúc, hiểu biết, nhận thức của mình khi đi tham quan các di tích lịch sử.

Thứ ba, giáo dục truyền thống yêu nước cho học sinh thông qua các hoạt động đền ơn đáp nghĩa, chăm sóc, bảo vệ di tích lịch sử cách mạng. Việc tổ chức các hoạt động này có tác dụng giáo dục cho học sinh lòng biết ơn và đạo lý sống, nhắc nhở các em

biết thể hiện tình cảm, trách nhiệm của mình đối với những người có công với quê hương đất nước. Nhà trường cần liên hệ với Ban quản lý di tích để có kế hoạch chủ động tổ chức định kỳ hoạt động chăm sóc, bảo vệ di tích (dọn cỏ, trồng cây, chăm sóc cây, quét dọn khuôn viên, lau chùi các hiện vật được trưng bày trong nhà lưu niệm...). Phương pháp giáo dục này phù hợp với chủ đề cuộc vận động “*Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực*” do Bộ Giáo dục và Đào tạo phát động.

Thứ tư, tổ chức các sinh hoạt truyền thống theo chủ đề gắn với kỉ niệm các ngày lễ lớn trong năm học như ngày Quốc khánh 2/9, ngày Chiến thắng 30/4, ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam 3/2, ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh 19/5... Ngoài việc tổ chức các sinh hoạt truyền thống nói trên, nhà trường có thể kết hợp tổ chức các cuộc thi tìm hiểu về di tích lịch sử cách mạng, thi viết

bài giới thiệu về di tích nhằm khơi gợi niềm đam mê tìm hiểu, nghiên cứu về di tích cách mạng tại địa phương.

3. Kết luận

Di tích lịch sử cách mạng là một bộ phận của di sản văn hóa do lịch sử để lại. Thành phố Đà Nẵng có hệ thống các di tích lịch sử cách mạng phong phú, có giá trị to lớn về nhiều mặt. Để các di tích lịch sử cách mạng trường tồn mãi mãi thì Đảng, Nhà nước và chính quyền nhân dân thành phố Đà Nẵng cần có các phương án bảo vệ và sử dụng di tích đúng đắn. Tự hào về thành phố Đà Nẵng đồng thời nhận rõ trách nhiệm trong việc bảo tồn và phát huy giá trị các di tích lịch sử cách mạng, ngành giáo dục cần quan tâm hơn nữa đến việc nghiên cứu, giới thiệu, khai thác giá trị của các di tích vào giáo dục truyền thống yêu nước cho học sinh phổ thông trên địa bàn thành phố.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bảo tàng Đà Nẵng (2006), *Đà Nẵng - di tích và danh thắng*, NXB Đà Nẵng.
- [2] Bộ chỉ huy quân sự Quảng Nam – Đà Nẵng (1994), *Quảng Nam – Đà Nẵng lịch sử đấu tranh nhân dân*, NXB Đà Nẵng.
- [3] Nghị định số 98/2010/NĐ-CP của Chính phủ - công thông tin điện tử Bộ Tư pháp.
- [4] Dương Thị Tuyết (2012), “Một số biện pháp khai thác hệ thống di tích lịch sử trên địa bàn Thành phố Đà Nẵng trong dạy học Lịch sử Việt Nam ở các trường THPT Thành phố Đà Nẵng”, *Tạp chí Khoa học & Công nghệ, Đại học Đà Nẵng*, số 12(06)/2012.
- [5] Viện ngôn ngữ học (2010), *Từ điển Tiếng Việt*, NXB Từ điển Bách khoa.